

Sjöfylleri

Sammanfattning

I betänkandet behandlar utskottet tre motioner angående lagstiftningen rörande sjöfylleri. Motionerna har väckts under den allmänna motionstiden år 2008. Motionsyrkandena gäller dels införande av en nedre promillegräns för sjöfylleri, dels möjligheten att utföra rutinmässiga nykterhetskontroller i sjötrafiken.

Utskottet anser att frågornas beredning inom Regeringskansliet bör avvaktas och föreslår att riksdagen avslår motionsyrkandena.

I betänkandet finns en reservation.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Utskottets överväganden	4
Sjöfylleri	4
Reservation	9
Sjöfylleri (s, v, mp)	9
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	10
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2008	10

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Sjöfylleri

Riksdagen avslår motionerna 2008/09:Ju379 yrkande 42, 2008/09:C336 och 2008/09:C348.

Reservation (s, v, mp)

Stockholm den 16 december 2008

På civilutskottets vägnar

Carina Moberg

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Carina Moberg (s), Inger René (m), Ewa Thalén Finné (m), Johan Löfstrand (s), Andreas Norlén (m), Lennart Pettersson (c), Jan Ertsborn (fp), Yvonne Andersson (kd), Anti Avsan (m), Egon Frid (v), Eva Sonidsson (s), Lars Tysklind (fp), Jan Lindholm (mp), Katarina Brännström (m), Fredrik Lundh (s), Rose-Marie Carlsson (s) och Hannah Bergstedt (s).

Utskottets överväganden

Sjöfylleri

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om skärpta regler för sjöfylleri. Utskottet hänvisar till pågående beredning inom Regeringskansliet.

Jämför reservation (s, v, mp).

Inledning

Enligt 20 kap. 4 § sjölagen (1994:1009) gäller att den som framför ett fartyg eller i övrigt på ett fartyg fullgör en uppgift av väsentlig betydelse för säkerheten till sjöss och då är så påverkad av alkoholhaltiga drycker eller något annat medel, att det kan antas att han inte på ett betryggande sätt kan utföra vad som därvid åligger honom, döms för sjöfylleri till böter eller fängelse i högst sex månader. Är brottet att anse som grovt, ska enligt 20 kap. 5 § samma lag dömas för grovt sjöfylleri till fängelse i högst två år.

Vid bedömning av om sjöfylleribrottet är grovt ska särskilt beaktas om 1. gärningsmannen har haft en alkoholkoncentration som uppgått till minst 1,0 promille i blodet eller 0,50 milligram per liter i utandningsluften, 2. gärningsmannen annars har varit avsevärt påverkad av alkohol eller något annat medel, 3. den uppgift som gärningsmannen haft att fullgöra varit särskilt krävande med hänsyn till fartygets egenskaper eller andra omständigheter, eller 4. framförandet av fartyget har inneburit en påtaglig fara för säkerheten till sjöss.

Promillegränsen i punkt 1 infördes den 1 juli 1999 (prop. 1998/99:43, bet. JuU15, rskr. 166).

Sedan den 1 juli 2008 får en tjänsteman vid Kustbevakningen, enligt 1 § lagen (1976:1090) om alkoholutandningsprov, ta alkoholutandningsprov på den som skäligen kan misstänkas för brott som avses i 20 kap. 4 § sjölagen.

Enligt 4 § lagen (1951:649) om straff för vissa trafikbrott döms den som för ett motordrivet fordon eller en spårvagn efter att ha förtärt alkoholhaltiga drycker i så stor mängd att alkoholkoncentrationen under eller efter färden uppgår till minst 0,2 promille i blodet eller 0,10 milligram per liter i utandningsluften för rattfylleri till böter eller fängelse i högst sex månader. För rattfylleri döms också den som för ett motordrivet fordon eller en spårvagn efter att ha intagit narkotika som avses i 8 § narkotikastrafflagen (1968:64) i så stor mängd att det under eller efter färden finns något narkotiskt ämne kvar i blodet. Detta gäller dock inte om narkotikan intagits i

enlighet med läkares eller annan behörig receptutfärdares ordination. För rattfylleri döms även den som för ett motordrivet fordon eller en spårvagn och då är så påverkad av alkoholhaltiga drycker att det kan antas att han eller hon inte kan framföra fordonet på ett betryggande sätt. Detsamma gäller om föraren är lika påverkad av något annat medel. Är brottet att anse som grovt, ska föraren enligt 4 a § samma lag dömas för grovt rattfylleri till fängelse i högst två år.

Vid bedömning av om rattfylleribrottet är grovt ska särskilt beaktas om 1. föraren har haft en alkoholkoncentration som uppgått till minst 1,0 promille i blodet eller 0,50 milligram per liter i utandningsluften, 2. föraren annars har varit avsevärt påverkad av alkohol eller något annat medel, eller 3. framförandet av fordonet har inneburit en påtaglig fara för trafiksäkerheten.

Enligt 2 § lagen (1976:1090) om alkoholutandningsprov får polisman, även utan misstanke om rattfylleribrott, ta alkoholutandningsprov på förare av motordrivet fordon. Till skillnad från vad som således gäller i trafik på land med motordrivna fordon är rutinmässiga alkoholutandningsprov, s.k. sållningsprov, inte tillåtna i sjötrafik.

Motionerna

I motion Ju379 av Mona Sahlin m.fl. (s) föreslås ett tillkännagivande om att sänka högsta tillåtna promillegräns på sjön till 0,2 promille (yrkande 42). Motionärerna anför bl.a. att onykterhet till sjöss är ett stort problem och att det är hög tid att sänka högsta tillåtna promillehalt på sjön till 0,2 promille, samma promillegräns som gäller på land.

Även i motion C348 av Anneli Särnblad och Peter Hultqvist (båda s) finns förslag till tillkännagivande om att en nedre promillegräns om 0,2 promille bör införas för normalgraden av sjöfylleri.

Motion C336 av Ann-Christin Ahlberg (s) innehåller förslag till tillkännagivande om att rutinmässiga alkoholutandningsprov till sjöss ska tillåtas och att samma promillegräns ska gälla för sjöfylleri som för rattfylleri.

Rattfylleriutredningen

I december 2003 beslutade den dåvarande regeringen att tillkalla en särskild utredare med uppdrag att utreda vissa frågor om rattfylleri- och sjöfylleribrottslighet.

Utredningen, som antog namnet Rattfylleriutredningen, har 2006 till regeringen överlämnat dels delbetänkandet Rattfylleri och sjöfylleri (SOU 2006:12), dels slutbetänkandet Ökade möjligheter till trafiknykterhetskontroller vid gränserna (SOU 2006:47). Betänkandena omfattar bl.a. frågorna om befogenheter för tjänstemän vid Kustbevakningen att ingripa mot sjöfylleribrott och om införande av en promillegräns för sjöfylleri samt rutinmässiga alkoholutandningsprov.

När det gäller normalgraden av sjöfylleri föreslog utredningen att en nedre promillegräns om 0,2 promille införs i 20 kap. 4 § sjölagen. Från den nedre promillegränsen undantas utifrån den befintliga regeln om lanternföring som finns i de internationella sjövägsreglerna den som framför eller i övrigt fullgör en uppgift av väsentlig betydelse för sjösäkerheten på maskindrivet fartyg med en längd under sju meter och vars maximifart inte överstiger sju knop, på segelfartyg med en längd under sju meter samt på fartyg under rodd. Med en sådan gränsdragning skulle även kajaker, roddbåtar, mindre segelbåtar, båtar med mindre utombordsmotorer, vindsurfingbrädor m.m. hållas utanför promilleregeln. Den nedre promillegränsen föreslogs, liksom övriga regler om sjöfylleri, tillämpas i samtliga farvatten och såväl på den som framför ett fartyg som på den som i övrigt fullgör en uppgift av väsentlig betydelse för säkerheten till sjöss. Utredningen föreslog dessutom att det införs en direkt tillämpbar promilleregeln även för grovt sjöfylleri om 1,0 promille. Regeln skulle avgränsas på samma sätt som vid sjöfylleri som inte är grovt. Med en sådan bestämmelse blir det, enligt utredningen, möjligt att döma för grovt sjöfylleri enbart på grund av ett brott mot promilleregeln. Beträffande avgränsningen för vilka fartyg som borde omfattas av promilleregeln uttalar utredningen att om det funnits behörighetsregler för fritidsbåttrafiken, hade det varit lämpligt att knyta an till den regleringen. Vid tidpunkten för utredningsbetänkandets överlämnande saknades dock den möjligheten.

I anslutning till promillegränsen föreslog utredningen också en möjlighet att ta rutinmässiga alkoholutandningsprov till sjöss och en möjlighet att ta blodprov vid sjötrafikolyckor, bl.a. föreslogs att polisman och kustbevakningstjänsteman ges befogenhet att genomföra rutinmässiga alkoholutandningsprov enligt 2 § lagen (1976:1090) om alkoholutandningsprov på den som framför ett fartyg eller i övrigt fullgör en uppgift av väsentlig betydelse för säkerheten till sjöss. Rutinmässiga alkoholutandningsprov ska, enligt utredningsförslaget, inte genomföras i de fall det är uppenbart att fartygets storlek eller karaktär utesluter en tillämpning av promilleregeln.

Närmare om lagändringarna den 1 juli 2008 och pågående arbete

Riksdagen har i maj 2008 beslutat om ökade möjligheter att ingripa mot rattfylleri och sjöfylleri (prop. 2007/08:53, bet. JuU26, rskr. 188). Lagändringarna, som trädde i kraft den 1 juli 2008, innebär när det gäller sjöfylleribrott bl.a. att en tjänsteman vid Kustbevakningen ska ha befogenhet att dels ta alkoholutandningsprov i form av bevisprov på den som är skäligen misstänkt för sjöfylleribrott, dels stoppa fartyg för att kunna ta sådant prov. Vidare får Kustbevakningen besluta att inleda förundersökning om sjöfylleribrott, och en tjänsteman vid Kustbevakningen ska före och under en förundersökning om sjöfylleribrott ha samma självständiga befogenheter som en polisman har att använda tvångsmedel och vidta andra åtgärder samt bruka våld.

De förslag på lagändringar som lämnades i propositionen 2007/08:53 bygger på Rattfylleriutredningens betänkanden. När det gäller Rattfylleriutredningens övriga förslag, däribland förslaget om att införa en nedre promillegräns på 0,2 för sjötrafiken, har i propositionen angetts att förslagen bereds vidare inom Regeringskansliet och att en departementspromemoria kommer att remitteras under våren 2008 gällande frågan om en avgränsning som föreslås för behörighetsbevis för fritidsbåtar och fritidsskepp är lämplig även för en nedre promillegräns till sjöss. När frågan om lämpliga regler gällande avgränsningen för vilka fartyg som bör omfattas av en nedre promillegräns har beretts färdigt, avser regeringen att återkomma med förslag avseende en nedre promillegräns för sjötrafiken.

I promemorian Ds 2008:32 Behörighetsbevis för fritidsbåtar och fritidsskepp lämnas förslag om att införa en ny lag om behörighetsbevis för fritidsbåtar och fritidsskepp. Tre kategorier av behörigheter ska införas till vilka det ska höra ett korresponderande behörighetsbevis, nämligen:

- Behörighetsbevis för fritidsbåt ska krävas för fartyg vars skrov har en största längd av minst 10 meter eller som med motordrift kan framföras med en hastighet genom vatten om minst 15 knop.

- Behörighetsbevis för fritidsskepp ska krävas för fartyg vars skrov har en största längd av minst 12 meter och en största bredd av minst 4 meter.

- Behörighetsbevis för fritidsfartyg för hög hastighet ska krävas för fartyg som med motordrift kan framföras med en hastighet genom vatten om minst 30 knop oavsett vilken storlek fartyget har.

Bara fartyg som har installerad motordrift ska omfattas av kraven.

Promemorian har remissbehandlats och är för närvarande föremål för beredning inom Regeringskansliet.

Utskottets ställningstagande

Civilutskottet har i yttrande till justitieutskottet över proposition 2007/08:53 med anledning av då aktuella motionsyrkanden om införande av en nedre promillegräns och rutinmässiga alkoholutandningsprov till sjöss anfört att resultatet av den fortsatta beredningen av Rattfylleriutredningens förslag och beredningen av frågan om vilka fartyg som bör omfattas av en nedre promillegräns inte bör föregripas genom några uttalanden från riksdagens sida. Till saken hör också, påpekade utskottet, att frågan om en nedre promillegräns för sjötrafiken av flera olika skäl är komplicerad och att de regler som gäller för rattfylleri inte utan vidare kan göras tillämpliga för sjöfarten. Civilutskottet föreslog att motionsyrkandena skulle avslås, och justitieutskottet anslöt sig till civilutskottets yttrande. Riksdagen följde utskotten (bet. 2007/08:Ju26, ytr. CU2y och rskr. 188).

Civilutskottet anser liksom tidigare att resultatet av den fortsatta beredningen av frågan om vilka fartyg som bör omfattas av en nedre promillegräns för sjöfylleri och Rattfylleriutredningens förslag i övrigt nu inte bör föregripas genom några uttalanden från riksdagens sida. Därtill kommer att

promemorian Ds 2008:32 Behörighetsbevis för fritidsbåtar och fritidsskepp nu är föremål för beredning inom Regeringskansliet. Motionerna Ju379 yrkande 42, C336 och C348 bör därför avslås.

Reservation

Sjöfylleri (s, v, mp)

av Carina Moberg (s), Johan Löfstrand (s), Egon Frid (v), Eva Sonidsson (s), Jan Lindholm (mp), Fredrik Lundh (s), Rose-Marie Carlsson (s) och Hannah Bergstedt (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2008/09:Ju379 yrkande 42, 2008/09:C336 och 2008/09:C348.

Ställningstagande

Sjöfartsverkets olycksstatistik visar att antalet allvarliga olyckor med fritidsbåtar ökat de senaste åren. Samtidigt rapporterar Kustbevakningen att också sjöfylleriärendena ökar.

Vi menar att onykterhetsbrott på sjön är ett stort problem. Den förra regeringen hade långt framskridna planer på lagstiftning redan 2006 i en rad frågor som skulle tydliggöra att såväl rattfylleri som sjöfylleri är oacceptabelt, bl.a. en skärpt lagstiftning om sjöfylleri med lägre promillegräns och skarpare påföljder för den som kör berusad på sjön.

Enligt vår uppfattning är det nu hög tid för en lagstiftning som innebär att en nedre promillegräns införs för sjöfylleri motsvarande den som gäller för rattfylleri och att det blir möjligt att rutinmässigt ta alkoholutandningsprov för att kontrollera nykterheten till sjöss. Vi anser att regeringen nu måste agera och visa att man tar onykterhet i sjötrafiken på allvar.

Vi ställer oss alltså bakom motionerna om införande av en nedre promillegräns för sjöfylleri och rutinmässiga alkoholutandningsprov till sjöss, och vi anser att regeringen snarast bör återkomma till riksdagen med förslag till lagstiftning som tillgodoser vad vi nu har anfört.

Detta bör riksdagen, med bifall till motionerna Ju379 yrkande 42, C336 och C348, som sin mening ge regeringen till känna.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2008

2008/09:Ju379 av Mona Sahlin m.fl. (s):

42. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om sänkt promillehalt på sjön till 0,2 ‰.

2008/09:C336 av Ann-Christin Ahlberg (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att lika villkor ska gälla för att köra båt som för att köra bil.

2008/09:C348 av Anneli Särnblad och Peter Hultqvist (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om normalgraden av sjöfylleri och att en nedre promillegräns om 0,2 ‰ bör införas.